

Arbejdere. De slide paa dem, og jeg kunde sige, forderve dem i langt større Grad, end det er Tilfældet med de Arbejdere fra Kjøbstaden, der drage ud paa Landet. Naar man tager dette i Betragtning, tror jeg, man maa indrømme, at den Billighed, som ellers numerisk er tilstede, ikke har nogen stor Betydning. Derfor er jeg paa det Bestemteste af den Mening, at man skal som det Principale i Stedet for Fødestedet lade træde et Sted, hvor man har erhvervet sig Forsørgelsesret. Det er for det Første i alt Fald den almindelige Betragtning, jeg gaar ud fra, naar Tælen er om den hele Ret til Fattigforsørgelse og Statens Forpligtelse til at yde den. Jeg siger, at det, at gjøre Fødestedet til Udgangspunkt og fastholde det saa meget, man kan, er i Analogi med et Stavnbaand. Det er igjennem et Onde at knytte den frie Borger — thi fri er den Fattigste, saalange han ikke har opoffret en Del af Friheden ved at modtage Fattigunderstøttelse — til et tilfældigt Sted, som han ikke har valgt; men den erhvervede Forsørgelsesret er en Ret til at forføres paa et frit valgt Sted; det er et Hjem, som man har faaet ved en fri Villies Tilkendegivelse. Sa, denne Beslutning kan være bestemt af Trang eller af mange forskellige Motiver; men det er en Beslutning, som den myndige Mand har taget: Her vil han arbejde, her vil han bo, og dertil skal Forsørgelsen knytte sig. — Men dertil kommer den anden Betragtning, at det er den eneste humane Grundsaetning. Det er udtalt i Grundloven, at vi skyldte at understøtte den Fattige, der ikke selv kan erhverve det Fornødne; det er vor Pligt ligeoverfor ham, og vi ere ikke, hverken moralsk eller ved Grundloven berettigede til at spøe et Onde til Opfyldelsen af denne Forpligtelse, vi ere ikke berettigede til at indskrænke vor Forpligtelse eller at indskrænke det, den Ulykkelige skal modtage, ved en uøvedkommende Betingelse; og dette, at den, der bliver saa fattig, at han trænger til Fattighjælp, skal for at faae den sendes tilbage, hvis det forlanges — det staar ikke i hans Haand at modsætte sig det — at han skal rives ud af sine Livsvilkkaar og Livsforbindelser ved at sendes tilbage til et Sted, hvor han engang i sine Barndomsdage har været maaske meget kort, det er en Ubillighed, det er en Lidelse, som vi ikke ere berettigede til at spøe til selve Fattigdommen. — Der er nu faldet nogle Udtalelser, som jeg ønskede bestemt at imødegaa. Det er fra Majoritetens Side gjort gjældende, at en Fattig skal forføres der, hvor man har brugt hans Arbeidskraft, der, hvor han har betalt en Skat, osv.; jeg siger: der, hvor han har levet upaaklageligt. Man har sagt fra een Side, at man skal ikke tale i saa høie Toner om disse Folk, om de Hensyn der skyldes dem; der er enkelte Skikkelige, men en stor Del af dem er daarlige og liberlige Personer (Jes s'en: Det sagde jeg ikke!). Sa, Ordet liberlig blev ganske vist ikke brugt, men i alt Fald daarlige Personer. Der

ærede Medlem skal ikke finde sig saa haardt ramt; det er en Betragtning, der oftere er kommen frem; det er ingenlunde individuelt for det ærede Medlem. Men disse Betragtninger skulle for det Første mødes dermed: Hvis der er een Ustyrlig og hundrede Skyldige, skulle vi ikke fastsætte en Regel, der kræfter den ene Ustyldige. Men der er dernæst en anden Ting, vi skulle tage i Betragtning; det er, at Fattigdommen selv fører Fristelser med sig, som vi ikke hende, og vi skulle i den Klasse af Mennesker og paa dette Livstrin bedømme Overtrædelser mildt. For os i vor Stilling vilde det være en stor Synd og nedsatte vort Værd, hvis vi forfaldt til Drik; men en Mand, der slider i 30 Aar og med al sin Flib ikke kan naae op over det laveste Trin og undertiden er i Fare for at synke endog dybere, hvis der er noget Dybere, om han forfalder, det skulle vi bedømme noget mindre strengt; vi skulle vide, at der ogsaa hos en forfalden Fattig, ogsaa hos den, paa hvem vi med Rette kunne udsette grumme Neget, er en menneskelig Jøpelse tilbage, der skal saaes. Naar en stakkels Mand eller Kone bliver fattig og kommer under Fattigforsørgelse paa et Sted, hvor han eller hun har boet i en Række af Aar, kan det være, at man hos ham eller hende ser Lasten og Lastens Virkninger; men selv om man ser dette, kan der have vedligeholdt sig en Erindring om bedre Dage, som han eller hun have haft paa samme Sted, og ved Siden af denne dybe Fornedrelse i en enkelt Retning kan der være Jøpelse tilbage i andre Retninger, og det kan være overordentlig haardt at sende den Kvinde eller den Mand, som dog paa det Sted, hvor han eller hun er bleven fattig, kunde komme hen til en Mand, der har kendt dem, og som vilde sige til dem: Naa, er Du der, gamle Ane, eller gamle Hans, hvorledes gaar det, — at sende dem til et Sted, hvor de Ingen kende, og hvor man kun betragter dem som en Byrde, fordi de komme der i det Dieblig, da de ere en Byrde og ikke have været der før. Derfor den Betragtning, at den Kommune, hvor et Menneske har levet i lang Tid, har nydt dette Menneskes Arbeidskraft og ogsaa mulig draget Fordeel af dets Skattevne, kan man vel sige, at han har arbejdet for sig selv, og det er ingen Fortjeneste af Kommunen. Men hvad gjøre vi da Andre? Er ikke vort Arbejde dog for den allerstørste Del Arbejde for os selv? Og er det ikke en Lykke, at vi ere saaledes stillede, at vi kunne anvende en Del af vor Arbeidskraft ogsaa for Andre, for det Høje? Er det ikke en af Fattigdommens Ulykker, at der af Arbeidskraften Intet bliver tilovers, men at den helt gaar op i at erhverve det Nødvendige? Og om han ikke har betalt Skat, saa har Arbejderen, saalange han var en dygtig Arbejder, hjulpet os Andre til at betale vore Skatter. Jeg vil ikke sige, at man skal bruge det Udtryk, at en Arbejder ved et langt Ophold paa et Sted „fortjener“ sin Forsørgelse; jeg vil